

Toimetuse ja tallituse TALLINNAS, Pagari uul. nr. 1 Toimetaja kõnetunnid kella 12—1.	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI. ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS ülemjuhataja staabi väljaandel.</p>	Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbriga eest 5 marka. Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusrea eest 50 penni.
Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabariigil postiasutused ja era-raamatukauplused.		

Nr 9

Laupäeval, 17. mail 1919.

I. aastakäik.

Sisuford.

Ametlik osa:

1. Väljavõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päewakäskudest.
2. Juhtkiri nummerdatud sõdurite poolele.
3. Juhatuskiri juurdluse toimepanemiseks.

Üleüldine osa:

1. Väikeriikide sõjavägi. (J. Soots.)
2. Sisuford meie väerindadel.
3. Waenlaste jõud meie väerindadel.
4. Üks ettepanek enamuse liikideemiseks.
5. Segateated.

Ametlik osa.

Väljavõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

Nr. 156.

Tallinnas, 6. mail 1919.

§ 1.

Olen tähele pannud, et paljude wäeosade ülemad wäga korralduslikult täidavad minu päewakäskusi: 31. 3. 19. a., nr. 118 ja 11. 4. 19. a., nr. 134, § 1, ohwitseride, arstide ja ametnikkude teenistuselehtede tolmuseadmisel ja nende arusaatmisel minu Staabi Korraldus-Walitususe Inspektori osakonda, mis wäga halwasti ohwitseride teenistuselehtede läbiwaatamise komisjoni töö peale mõjub ja ei anna võimalust sellel lähemal ajal oma tööd lõpetada.

Mainitud komisjoni poolt määratud wäeosade kõrvaldamiseks wäeosadesse saadetud teenistuselehed saadetakse rihti parandamata tagasi. Samasul kombel läib teenistuseleht wäeosaj ja komisjoni wahet mitu korda, ja lõpuks jääb ilka wastawalt parandamata. Paistab, nagu saaks nalja pärast teenistuselehed parandamiseks saadetud. Mõned wäeosad wiivitawad mitmed nädalad teenistuselehtede tagasisaatmisega ja teewad

seba alles mitmelordsete nõudmistega ja järelepärimistega peale. Seni ajani aga, kui Korraldus-Walitususel pole iga ohwitseri, arsti ja ametniku peale õiget teenistuselehte, — on wõimata korralduslikult arwet nende üle pidada ja paljastada ebaohwitseri, arsti ja ametnikka, kes seadusewastastalt on nimetatud aasteid omandanud, mis-suguseid isikuid juba wastutusele on wõetud ja mis-suguseid ehk weelgi leidub.

Weel kord juhin kõigide wäeosade Ülemate tähelepanemist ülewalnimetatud päewakäskude rutulise ja täpise täitmise peale ja nõuan, et kõik seni saamata ohwitseride, arstide ja ametnikkude teenistuselehed saatsid tingimata täielikult kokku seatud ja ühes leidumate tõendawate dokumentidega ajawõtmata ära saadetud.

Tarwitan juhtumist juure lisada, et see minu wiitane meeletuletus selles asjas on.

§ 2.

On juhtumisi ette tulnud, et need sõdurid, kes enestel arwawad õiguse olemat seaduse järele wäeteenistusest wabastatud saada, kui ainukesed peretonnatoitjad, ära ei oota, kuni Rahwawäe Peatoomisjoni palmetirjad läbi waatab ja nende wabastamise tunnistused selle wäeosaj ülemale ära saadab, kus wabastatavad sõdurid teenivad, waid lahtuwad omawolilikult wäeosast, mille töitu neid wäejooksiuteks loetakse.

Selle wäärnähtuse kõrvaldamiseks teatan, et ükski sõdur ei tohi enne wäeosast lahtuda, kui tema oma wäeosaj ülemal poolt wabastamise tunnistust kätte ei ole saanud, kuna kõik, kes omawolilikult wäeosadest lahtuwad, wäejooksiuteks loetakse ja sellekohase wastutuse alla langewad.

§ 4.

Seba filmas pidades, et sõjawäe walitustes, asutustes ja wäeosades sõjawäelaste afemele kirjatööde peale teenistusesse wõetud nais-kantslelei-teenijate pall wõrdlemisi palju madalam on, kui teistes ministereumides ja et nende ainelist olukorda tõsta, määrangi sõjawäe walitustes, asutustes ja wäeosades teeniwatele nais-kantslelei-teenijatele palka 150 mt. kuni 400 marka kuus ja prii toiduained sõjawäelastele määratud normides.

See käsk astub jõusse 1-st maist s. a.

Nr. 157.

Tallinnas, 6. mail 1919

Kaljud wäeojad teatasid oma tahtmiseft, awada endi juures sõdurite poed, ja mõned nendest on juba teostanud.

Kuna ma niisuguste poobide awamise kahtlematalt kasu kõlvide tegema sõjawäe osade tarwis tunnistati, sest et nende läbi soldat ja ohwitser omandavad wõimaluse saada kohe oma asupaigal esimese järgu tarbeaineid, loen ma tarwilikuks kaupade muresemise kergenduseks ja ühesarnastuseks, kui ka wõimaliku odawaimisega, kõige juba teostada ühte kohta.

Magu katsed näidavad, on praegusel ajal kaupade muresemine iseseiswalt üffitute wäeojade poolt äärmiselt raskendatud, mõnikord otse wõimata. Ja seda järgmistel põhjustel:

1) Üffitutel wäeojadel pole selle asja algatuses, mis nõuab kohe suuremat tulu, tarwilikta summasid.

2) Niisamuti on neil äärmiselt raske saada wäljamaa raha kaupade ostmiseks wäljamaalt, kuna just see praegu peaaegu ainulene hallitas on kaupade saamiseks poobidesse.

3) Paljude sõjawäelaste komandeerimine wäljapoole Eesti, peale selleks minewate tulude, lahutab neid pikema aja peale oma otsekohesest kohustest wäeliinil. Pealegi on need isikud tihti wähe harjunud kaupanduslikes tegewuses, toowad turgudele juhulise mitmesugulise ja hindade lertimise, mis ainult suurendab kaubaid kulufid ja kaupade kallinemist.

See kõik wõib suuresti lihtustatud ning osalt ka kõrvaldatud saada suure, enngros sisseostmise juures agentide-spetsialistide läbi, kellel oleks walitsuse poolt selleks suured wolitused.

Sellepärast saab lähematel päewadel S. W. W. juures asutatud isearaline „Sõdurite poobide“ osakond järgmistel alustel:

1) Kõikide Eesti sõjawäe osade ja sõjawäe asutuste, kui ka Eesti sõjawäes olevate wäesalkade juures saamad awatud „Sõdurite poed“, kus ohwitseridele, sõjawäe ametnikkudele ja soldatitele hakatakse müüma peaaesjalikult esimese järgu tarbeaineid, wõimalikult odawate hindadega. Kõik sõdurite poed on nummerdatud.

2) Kaubad saamad murestetud peaaesjalikult esimestest hõlivatest hulgakaupa sisseostmistega, niisamuti Eestis, kui ka wäljapool tema piirid.

3) Nende wäeojade sõdurite poed, mis wäeliinil on, hakkawad kaupadid saama neljast Pealadu sõjawälja osakondadest, mis on iga diviisi staabi ligi ja soomusrongide staabi juures. Tallinnas olevate wäeojade sõdurite poed saawad kaupadid otsekohe Pealadust.

4) Kui sõjawäe osa ülem, kus juba sõdurite poed on olemas, soowib suurendada poes müüdawate kaupade wäljawalikut, misjulguseid osakonnas ei ole, tuleb temal selle üle sõdurite poobide ülemaga kokku leppida ja assigneerida selleks teatava summa raha, ülestähendates, mis nimelt tema soowits oma poe kaupade nimetirjale juure lisada. Assigneeritud summa kuskutamise tähtajad määratakse ära niisamuti ühiselt sõdurite poobide osakonna ülemaga. Enngros sisseostu wäeojale toimetab aga poobide osakond. Kohalikka produkti ostetakse sõdurite poobide juhtkirja § 6 järele.

5) Sõdurite poobide teenijad wäeliinil kuuluvad otsekohe sõjawäe osakonna ülemale alla, kuna Tallinnas olevate wäeojade sõdurite poobide teenijad

kuuluvad Pealadu ülemale alla, kuid nende õige tegewuse eest poobides wastutab wäeojast nimetatud ohwitser (sõjawäeametnik).

Teenijate õigused ja kohustused määratakse ära isearalise „Sõdurite poobide juhtkirjaga“.

6) Sõjawäe osad (staabid), kus sõdurite poed juba on olemas, peawad, kokku leppides Pealadu sõjawäljaosakonna ülemaga — Tallinnas olevate wäeojade sõdurite poobides — Pealadu ülemaga — ülesandma neile kõik kaubad ja poobide sisseseaded nimekirja järgi. Wastuwõtmise juures tehakse akt üleandmise ja wastuwõtmise üle kahes eksemplaaris, millest üks wäeojale jääb, kuna teine poobide osakonna raamatupidamisele edasi antakse.

Uutis loetakse asjad ja produktid täielikult üles, tähendatakse ära nende arv ja müügihind, märgitakse ära rikunud ja kõlbmatud, kui ka wähe nõutawad nende ümberhindamiseks. Wõlematele akti eksemplariidele kirjutawad alla wäeoja ülem (polgu, eraldi olewa bataljoni ehk staabi ülem), poe järelewaataja ohwitser (ametnik) ja sõjawäljaosakonna ülem (Tallinnas — Pealadu ülem).

Kui sõdurite poobide osakond on wäeojast kaubad summas wastu wõtnud, on ta kohustatud kuskutama kõigepealt selle wõla niisama juures summas tema hoolde antud poe sissetulekuteft.

Nr. 159.

Tallinnas, 9. mail 1919.

§ 3.

Seljotegustes sõjawäe asutustes ja töökodades teenivate sõdurite järelewaatamiseks asutan komisjoni polkownik Rosenbergi eesistumisel ja kahest arstist Sõjawäe Terwishoiu Walitsuse Ülema nimetamise järele.

Komisjon wõib oma arandamise järele sõdurid sõjawäe haigemajadesse järelewaatamise alla saata, ehk arsti-spetsialisti komisjonist oja wõtma kuskuda.

Komisjon on kohustatud:

1) Ära määrama, kas asutustes teeniwad sõdurid rea wõi riitutu teenistusesse kõlblikad on.

2) Rea asutuses teeniwateft sõduriteft koosseisus ettenähtud koha peal on ja kes üle koosseisju teeniwad.

3) Järelewaatama, kas asutustes teeniwad eriteadlased ja ametmehed oma tööd tunnawad ja oma teadmiste järele määratud koha nõudmisi täidawad.

Sellejuures on komisjonil õigus tarwilisi eriteadlasti komisjoni kuskuda.

4) Koha peal ära määrata, kes rea teenistusesse kõlblikuks loetud sõduriteft wõibimata peawad saama tagawara bataljonidesse saadetud ja kelle osemele tulewad erakiskud ehk riitutu sõdurid panna.

Komisjoni koosoleku aja ja koha määrab komisjoni esimees ära.

Sõdurite järelewaatuse ajast ja kohast teatab komisjoni esimees aeglasti sõjawäe asutuse ülemale.

Järelewaatus sünnib sõjawäe asutuse esitaja juuresolekul.

Järelewaatust toimetada:

Warustuse Walitsuse ja kõikides tema alla kuuluwates asutustes, kodades, töökodades, diviisi ja soomusrongide intendandi walitsustes, hobuste tagawara ja looma lafsarettides, eeslinna ja kogumise etapi komandodes, Suurtükiväe walitsustes ja tema alla kuulu-

wotes labudes ja töölodades, Sõjamäe Terwishoia Walitsuse alla kuuluwotes haigemajades, apteekides ja labudes.

§ 4.

Asutan Põhja Korpuse wäeosade eht äsfitate sõdurite poolt toime pandud seadusewastaste tegude ja omawoliliste rekwireerimiste uurimiseks komisjoni Kõhju Walitsuse ülema alamleitnant R i r k ' i juhatusel. Kuus komisjoni liiget tuleb määrata järgmistest asutustest poolt:

- Kohtuministeeriumi poolt — 1.
- Siseministeeriumi poolt — 1.
- Põhja Korpuse poolt — 1.
- Warustuse Walitsuse poolt — 1.
- Tartu maakonna Walitsuse poolt — 1.
- Tallinna tagawara bataljoni poolt — 1.

§ 5.

Sellekohaste ettepanekute peale määran komisjoni liikmeteks:

Kohtuministeeriumi poolt — Ministeeriumi wanema nõuniku Johan Reinhold'i ja tema asetäitjaks kohtu urija Tartus Adalbert Luiga.

Siseministeeriumi poolt — Statistika osakonna sekretäri cand. jur. Konstantin Mikesfeldt'i, Põhja Korpuse poolt — polkownik Lebedew'i.

Warustuse Walitsuse poolt — alamleitnant Kurikoff'i.

Tartu maakonna Walitsuse poolt — Asutawa Kogu liikme Jans'i ja asemikuks Asutawa Kogu liikme Mägi.

Tallinna tagawara bataljoni poolt — alamleitnant Konrad Siemanni.

Komisjoni käsen kohe tegewusele asuda ja uurimise töö lõpetamise järele kõige materjali minutle ettetanda.

§ 6.

Käsen kõiki wäeosade, walitsuste ja sõjawäerustuste ülemaid selle eest hoolt tanda, et ohwitseride, arstide, ametnikkude ja sõdurite ühest wäeosast, walitsusest ja asutusest teise ülewimise, ärakomandeerimise eht ewakueerimise korral kõit nende dokumendid ühes palga attestaatidega teise wäeosale, walitsuse eht asutuse ülemale ajawiitmata ära saadatud saaksid.

Sõjawägede Ülemjuhataja

Kindralstaabi kindral-major **Raidoner.**

Juhthiri

nummerdatud sõdurite poobidele.

1. Sõdurite poob on staabi eht wäeosale juures, mis mitte wähem kui üsfit bataljon pole, ja täidab selle wäeosale tarwidusi, mille juures ta on. Wäitsjed eraldi sõjamäe üsfitud, kus oma poobisid ei ole, tarwitawad lähemoid sõdurite poobisid, keskladu wälja jaoskonna ülema juhatusel järele. Staabi poob teenib ka läbitäijate komandosid.

2. Poe järelewaatajaks, kui (staabi) esitajaks, mille juures ta on, nimetatatakse wäeosale ülema poolt ohwitser eht sõjawäeametnik. Poe oisefoheseks teenimiseks määratakse — wäeosale ülema nõusolemisel ja keskladu wälja jaoskonna ülema walimisel — kolm rahwarwäelast: wanem müüja (wanema alamohwitseri amet), noorem müüja ja kasahoidja. Wiimasjed kolm loetakse wälja jaoskonna juures komandeerituteks.

3. Kuumi poe tarwis (walguse ja küttega) annawad wäeosad (staabid) nende seisukoha raioonis eht ligidal seljataga (woori juures). Poe juures peab olema ruum teada teinuwate sõdurite tarwis.

4. Kaupade toomiseks ja wedamiseks liikumiste ajal antakse polgu (kärbi eht bataljoni) woorigi eht intendandilt wankrid.

5. Kaubad kirjutatakse wälja osakonnast nõudumiste järele, wanema müüja allkirjaga, kes kaubad ka osakonnast wastu wõtab: normeerimatad — tarwiduse järele, ja normeeritud wäljaosakonna äramääramise järele. Summad ja summad kirjutatakse nõudumise raamatusse ainult pärast kaupade saamist.

6. Osakonna lõpuliiku lorkaseadmiseni, ja tema sisseostu tegewuse alguseni lubatakse sõdurite poobidele osta, wälja jaoskonna ülema looga ja tema walwuse all, mõnesuguseid kohalikke produtte (piimasaadused, munad, liha, ajawili j. n. e.). Selleks annab Osakond isekrallised owansid wälja.

7. Kaupade müüt on lubatud ainult puhta raha eest osakonna poolt kinnitatud ja nähtawale kohta üles pandud hinnakirja järele. Normeerimata kaupasid müüakse piiramata arwul, normeeritud — aga ainult osjale isikutakaardi peale, wälja osakonna poolt kindlaks määratud suuruses. Seal juures lõigatakse kaardi wastaw kupong ära.

Kauplemise aeg määratakse ära wäeosale ülema poolt, staapide poobides — wälja jaoskonna ülema äranõugete järele, ja Tallinna sõdurite poobides tella 9 hommuni tella 5 õhtu.

8. Kauba müümisel annab müüja osjale tšeki kahe talongiga: üks kasjasse äraandmiseks, teine — kontrolli jaoks; talongide peale kirjutatakse kõigi ostetawate kaupade ühine ostusumma. Kende talongide järele maksetakse raha müüdud kauba eest kasjasse, kus talongidele stemmel „maksetud“ peale lüüakse. Kauba annab müüja osjale, peale kontroll-talongi kasjahoidja stempliga tagasisaamist, wälja.

9. Igapäew, peale poe kinnipanemist, wõrdleb kasjahoidja ühes wanema müüjaga kasja talongisid tšeki raamatu kontsuga ja kontrolli talongidega (s. o. osjatele wäljaantud kaupadega). Pärast seda kirjutatakse ühine sissetuleku summa „Poe päewaraamatuse“ läinud päewa eest, mis mõlemate poolt alla kirjutatakse. Selle järele annawad nad kohe terve päewase sissetuleku wäeosale laekahoidjale üle, kes päewaraamatul, sama lehe all, sõnadega wastuwõetud summa üles tähendab. Siis waatab poe järele walwaja ohwitser päewaraamatule kaasapandawad tõendawad dokumendid läbi ja kirjutab päewaraamatule alla; kõit see pannakse ümbriku sisse ja antakse wäeosale kantseleisse kroonu pakina posti läbi Tallinnasse poobide osakonda saatmiseks.

10. Kui wäeosale laekahoidjal poe raha 1000 margani on kogunud, on ta kohustatud selle wiibimata kohaliku renteise osakonna jooksuwal arwele ära andma. Seda märgib ta päewaraamatule ligidama lehele.

Sõdurite poeb Tallinnas annawad raha ära osjale kohe osakonna kasjahoidjale.

11. Poe kaupade ülejäätid ütelugemised on iga kuu wiimasel päewal, pärast poe kinnipanemist. Kaupade ütelugemist toimetab poe järele walwaw ohwitser (ametnik) isiklikult, ühes wäeosale ülema poolt selleks nimetatud isikuga. Selle juures kirjutatakse kõit olemas olewad kaubad ühes nende müügihindadega üles. Sellele nimekirjale kirjutawad alla need kaks isikut ja wanem müüja, mille järele poe järelewaataja ohwitser selle Tallinnasse osakonna raamatupidamise jaoskonda saadab.

12. Poes on järgmine arvepidamine:

a) „Sõdurite poe N. päewaraamat“ kolmes eksemplaris (sõe-paberi abil). Päewaraamat on igapäevane raport kõigi juhtumiste üle poodis. Peab teda wanem müüja, kuna ta kõik poe operatsioonid päewa jooksul nende järjekorras üles märkib, ja nimelt: raha kui ka kaupade ja produktide sisse- ja väljaminekud, kui ka kõik muu, mis päewa jooksul juhtunud.

Esimene eksemplar saadetakse igapäew Tallinna Osakonna pearaamatupidamise jaostonda ühes kõitide tõendawate dokumentidega (arwetega, isiklikkude kaartide kuppidega j. u. e).

Teine eksemplar (ärakiri) — saadetakse igapäew wastawa kehtlaku wälja-osakonnale.

Kolmas eksemplar (ärakiri) s. o. wiimane leht jääb poodi.

b) Asjade ja produktide nõudmistele raamat kehtlaku wälja-osakonnast.

c) Tseti raamatud rahamõõtmise tarwis.

d) Isiklikud kaardid igale wäeosa sõjawäelasele normeeritud asjade ja produktide ostmise diguselt. Kaardid antakse wälja isiklikult igale sõjawäelasele tema allkirja wasu üleüldistes nimetirjades. Keed nimetirjad saadetakse poele iga kuu wäeosade poolt, wäljaantud kaartide kontrollimiseks. Teenistuse koha muutmisel ehk sõjateenistusest wabastamisel peab ta oma isikliku kaarti sinna poodi tagasi andma, kust ta kaarti sai. Seal saab ta äraantud kaarti wastu kwiitungi, mille järele tal uues teenistusekohas on digus saada uut isiklikku kaarti. Tagasi-antud kaarti saadetakse Tallinna osakonna pearaamatupidamise jaostonda.

Kõik ülewal nimetatud raamatud ja kaardid walmistatakse poodide osakonna käsitsel ja tulul.

e) Kwiitungid isiklikkude kaartide (normeeritud produktide wäljaandmise märk) tagasi toomise üle.

13. Sõdurite poodide teenijad saawad palga ja toidu oma wäeosades oma ameti ja auksaadi kohaselt. Peale selle wõiwad nad weel igakuks, kui töö poodis edeneb, osakonna nimetamisel saada lisapalka (tänapalga näol) kuni 600 marka aastas.

Warustuse Walitsuse Ülem,

Holkowit Reimann.

Juhatuskiri juurdluse toimepanemiseks.

1. Juurduse otstarbeks sõjawäelises kohtupidamises on: 1) kindlaks teha üleastilise teo lordingaamist üleüldse; 2) üleastilise teo süüdlasi leida, kui selles teos tahtlusalust weel olemas ei ole, ja 3) kõiki asjaolusi, mis lordingaadetud üleastilise teo tegemisel awaldunud, selgitada ja tõendusi ning süüasju koguda arwatawa süüdlase wastu.

2. Juurduse peatingimised on: a) rutulus, b) täielikkus ja d) lühidus.

Rutulus saawutatakse ebasüüdamata juurduse algatamisega ja järgtorrase toimetamisega. Juurduse tegijal on tarwilik isiklikult sündmuse kohale minna, et saada selget ettekujutust ja täit pilti sündmusest. Juurdus peab mitteawalik olema. Selle läbi on wõimalik täielikult üleastilise teo selgitamine ja süüdlase jälgimine.

Täielikult loetakse juurdus siis, kui selles olemas on kõik andmed, mille waral wõib otsustada:

a) tahtlusatama süü wõi süütause üle, b) üleastilise teo lordingaamist üle üleüldse.

Juurdluse lühidus saawutatakse otsusega koguda ainult tarwilikta teateid, siwutades asjasse mitte puurtawaid täendusi.

3. Juurduse algatamine ripub ära ülemast, kellele selleks seaduse järele digus Seadusliku aluse esinemise korral kirjutab ülemus ette ühe oma all olemale ohwitserile juurdust toime panna, ära määrotas ühtlasi, mitme päewa jooksul juurdus lõpule tuleb wiia.

4. Tunnistajad kuulatakse üle nende asukohtas ja üksteisest eraldi. Kui tarwis üle kuulata erasikut, kes juurduse toimetamise kohast eemal elab, siis wõib teda ülemuse lubal, wälja kutsuda.

5. Tunnistaja näitamised kirjutatakse esimeses pöörres tunnistaja sõnade järele, kõiki tema ütelsi tähele pannes.

6. Juurduses tähendatakse üles peale tunnistajate näitamiste kõit juurdleja poolt tehtud isiklikud toimetused, nagu: läbiotsimise, wäljawõtte, kohtade ja asjade ülewaatuste järgotsused j.n.e., kus juures ära tuleb selgetada põhjused, mis neid toimetusi tegema ajasid. Juurdleja kannab juurduse ainult seda, mis tema kuulis ülekuulatawatelt ja nägi oma isiklike toimetamiste juures. Isiklikku arwamist akti üle ei ole juurdlejal digust mitte kirjutada üleüldse ja ülekuulatawate näitamiste kohta isearaldi. Juurdleja kogub ainult materjali, kuna otuse tegemine on ülemuse asi, kelle ettekirjutusel juurdus toime pandud.

7. Peale selle, kui kõitide tunnistajate ülekuulamise ja isiklikkude toimetamiste järele nõuetomas asjakäigus selgus olemas, kirjutatakse juurduse lõpul juurduse toimetaja poolt kolkwõte, mis sisaldab kõiki punktide kauda ülestõetud juurduse läbi saadud andmeid.

8. Ülekuulamisel on tarwilik tunnistajaid wastuste peale wiia, selleks küsimusi ette pannes, mille otstarbeks on loada asja kohta tarwilikta teateid. Diguse saawutamise suhtes on tarwilik küsimusi nii ette panna, et wõimalik oleks järele katsuda teiste näitamisi.

9. Seaduslikud alused juurduse algatamiseks on:

a) sõjawäeülemate otskohene äranägemine ja tema all seiswate ülemate teatamisest;

b) miilitsa, rahukohtuniku, kohtu ja teiste ametlike asutuste ja isikute teadaanded;

d) erasikute kaebused ja kuulutused, ja

e) kurjategija poolt süü ülestunnistamine. 280.

10. Kaelakohtuliste asjade algatamise digus otskohese äranägemise järele on polgu ülematel, isikutel, kellel polguülemate wõimupiirid, ja kõige kõrgematel sõjawäeülematel. 281.

11. Ülematel, kellel kaelakohtuliste asjade algatamise digust ei ole, teatawad ajawõimata igast kuriteost ja süüteoist, mis tehtud tema all seiswate sõdurite poolt ehk tema wõimkonna piires oma lähemale ülemusele suusõnal ehk, ülema nõudmisel, kirjateel. 282.

12. Igast sündmusest, mis eneses sõdurite poolt toimepandud kuriteo ehk süüteo tundemärka sisaldab, annab miilits, kellel sündmuse kohta teated, wastawale sõjawäe ülemusele ajawõimata teada, igatahes mitte hiljem kui 24 tunni jooksul.

13. Rahukohtunikul, kohtu ja teised ametlikud asutused ja isikud annawad teada wastawale sõjawäe ülemusele kõigist sõdurite kuritegudest ja süütegudest, mis nende tegewuse piirkonnas awalikult tulnud ja mis alluwad sõjawäekohtule, ühtlasi sõjawäe ülemusele teada andes neist sõdurite kuritegudest ja üleastumistest, mille arutamine ja otsustamine kohtude alla läib. 284.

14. Graafitud laebustega ja kuulutustega sõdurite turitegude ja süütegude üle, mis alluvad sõjakohule, pöördumad süüdistatava ülemuse ehk üleilidistel alustel miilita poole. 285. (Järgneb.)

Üleilidne osa.

Wäikeriikide sõjawägi.

J. Soots.

(Järg).

IV. Sõjawäe tehased, ladud ja asutused.

Suurtükiväe asutused. Rootsis on mitu püssi- ja suurtükitehast, mitu suurtüki valamise wabrikut, mitu padruniwabrikut ja suurtüki kuulide täitmise laboratooriumi, kui ka mitu püssirohu wabrikut. Sõjariistade ladud on paljudes linnades. Selle järele mõib otsustada, et Rootsimaa sõja korral sõjariistade ja lastemoona saamisels teiste abi ei tarwita.

Injenerimaterjali ladud ja moonamagasinid on paljudes linnades. Injenerimaterjali ladud on niisama paljudes linnades.

Rawitsemise asutused. Sellest osatonnaft on tähelepanemise wäärt ainult üks hospidali, millede juures iga aasta 4-kuulised kursused sõjajenitaride tarwis toime pannakse.

Sõjawäe koolid. Peale koolide, milledest alamohwitseride, ohwitseride ja kindralstaabi ohwitseride ettevalmistamise puhul jutt oli, on olemas Stokholmi test turnimiseinstituut, kus ohwitseri ja alamohwitseri turnimise instruktoreteks ette valmistatakse mitte üksi sõjawäe, waid ka kodanikude õpetamiseks.

Suurtükilastmise õpetamiseks korraldatakse suurtükiväe ohwitseridele iga aasta lastepärsidel 6-nädalalised suurtükilastmise kursused.

Kõrgemad sõjawäe koolid (Militära högskolor), milledest üks kindralstaabi, üks suurtükiväe ja üks injeneri ohwitseridetarwis on, wastawad teiste riikide akadeemiatele, kuid on wäheha programmiga, sest et õppus ainult 2 aastat kestab. Nagu juba tähendatud, ei saa suurtüki ja injeneriväe ohwitserid ilma kõrgema kooli lõpetamiseta alamleitnandisi kõrgemale, selle järeldusel on neis wägedes kõil wanemad ohwitserid kõrgema haridusega.

Et oma ohwitseride eriharidust uemate nõudmiste kõrgusel hoida, jaadab Rootsi walitsus iga aasta mitu ohwitseri Hannoveri ratsafõitmist õppima ja ühe ohwitseri Berliini kindralstaabi akadeemiasse.

V. Kindlustatud punktid.

Geograafilisi olusid tähele pannes on Rootsi walitsus tarwiliks arwanud sõjaliselt tähtsamaid punktid kindlustada. Paljud kindlustused on juba wananenud, mispärast nad nüüdse aja sõjariistade wastu ei jõua seista, kuid Stokholmi ja Karlskrona kindlustustest ei tohi seda mitte ütelda. Niisama on ka Karlsbergi ja Bodeni kindlustused, kui ka mõned merebatareid, mis Rootsi sadamate ja Gotlandi saare ranna kaitseks on ehitatud, ilka oma Aleksande kohased.

VI. Sõjawäe tulud.

Rootsimaa raha alufeks on kroon, mis kurfi järele enne sõda umbes 52 kop. hõbedat maksis.

Oma sõjawäe ülespidamiseks kulutas Rootsi riik enne sõda iga aasta umbes 60 miljoni krooni. Iga inimese peale tuli sõjawäemaksu umbes 10²/₃ krooni (peale selle laewastitu heaks 3²/₃ krooni).

Kõige suuremat kulu nõudis sõjawäe teenijate ülespidamine. Instruktorite rahaline tasu seisab kolmest osast koos: palgast, päewarahast (antakse ainult õppuse päewade eest) ja korterirahast. Kõit kottu maksetakse aastas: kindralile kuni 12 tuhat krooni, polkownikule umbes 9 tuhat krooni, kaptenile umbes 5 tuhat krooni. Kõige wäiksem ohwitseri palk on 1786 krooni. Lippjunker saab kuni 1990 krooni, seersant kuni 1447 krooni, ülemkorporaal kuni 482¹/₂ krooni, lihisoldat 186, 5 ja 164, 6 krooni.

Peale selle antakse ohwitserile, kellel oma hobune peab olema, 400 krooni aastas ja siis veel hobuse toitumiseks kuni 365 krooni aastas iga hobuse pealt.

Nagu ülewalseiswast kirjeldusest näha, on Rootsi riik, selle peale waatamata, et ta geograafiliselt niisugusel kohal on, kus ta kellegil teel ees pole, ja sellepärast sõjanorimist nõnda kergesti kartu pole, siiski enesele jõe järele küllalt tugewa sõjawäe sobitanud, mida ta ka iga uue nõudmise kõrgusel katsub pidada.

Uus üleilidne wäeteenistuse seadus suurendas wäeteenijate hulka wiimise piirini, kuna lipu all teenimise aja pikendamise, mõnes wäeosas kuni alalise wäeteenistuse aja piirini, lubab neid paremini waljapäetada. Ja kui meie seda meeles peame, et instruktorete arm wõrdlemisi suur on, kuna neil suuremalt jaolt niisuguseid nekrutisi tuleb õpetada, kes wabalüttide seltsides esialgsed sõjawäeharjutused ja püsilastmise kursused on läbi teinud, siis mõib otsustada, et Rootsi sõjawäe korraldus ja ettevalmistamine kindlal alusel seisab ja mõnugi alalise sõjawäe omaga wõistelda mõib.

(Järgneb.)

Seisukord meie wäerindadel.

Narwa wäerinnal läks näbala algus wõrdlemist wäiksel mõõda, ainult Narwa-Jamburi maantee ümbruses oli mõnikord suurtükitule wahetus ja metsades ja rabades meie ja waenlase luurjalkade kottu-põrkamised.

13. mail, ootamata waenlasele, hakkasid sellel wäerinnal ühes meiega waenlase wastu wõitlewad Wene Põhja korpuse osad kogu liinil, peaaegu Narwast alates kuni Peipsti järweni, pealetungimist. Waenlane ei suutnud wastu pidada ja pärast lühikest lahingut oli sunnitud korratumale taganemisele. Narwa-Dudowa raudtee ja Dudowa linn on Põhja korpuse kätte langenud. Teine waenlase wastupanemise katse Dudowa all ei toonud ka tagajärgi ja Põhja korpuse osad liiguwad waenlast taga ajades edasi. Seni ajani on Põhja korpusele rikkalik sõjasaat osaks saanud, nimelt: 3 soomusrongi Narwa-Dudowa raudteel, 2 batareid ja 50 kuulipildujat; wangisid on üle 2.500 wõetud. Wangi sattus ka brigaadi staab oma terwe koosseisus.

Meie wäeosad aitasid Põhja korpusele lausa sellega, et waenlase seisukohi põhjapool Narwa-Jamburi maantee kuni Soome laheni kõwa suurtükitule all hoidsid. Meie laewad pommitasid nii merelt kui Peipsti järwelt waenlase seisukohi ja maale waenlase seljataha

saadetud desantidega aittasid paanika sünitamiseks waenlase ribades laasa.

Wõitlused Narwa wäerinnal on veel täies hoos.

Lõuna wäerinnal, isearanis Pihkwa ja Marienburi sihidel, läks nädala algus ägedates wõitlustes peale ungiwa waenlasega mööda. Pihkwa sihil löödi kõik pealetungimised tagasi. Üks waenlase soomusrong sai meie soomusrongi tulega wigastatud ja pidi Pihkwasse parandusele wiidama.

Marienburi sihil, kuhu waenlane uusi jõudusid, nende seas 1500—2000 mehelise löögisalgaga, mis Petrograbi sõjaväe koolidest koos seisab, juure on toonud, — ei ole temal ka edu olnud; ainult mõne ilma suurema tähtsufeta kilalase ja taluse on temal lörda länud oma alla wõita, mis seisuforda, uihässi kileülbist kui ka selles sihis, ei munda.

Nädala lõpul on lõuna wäerinnal waifsemaks jäänud. Wististi on sündmuste kaja Narwa wäerinnalt juba siia jõudnud ja oma mõju waenlase energia peale awalbama hakanud, selle peale waatamata, et enamlased sihikindlalt oma äpardusi ja kaotusi warjavad.

Üleüldine seisuford lõuna wäerinnal on äätsa rahuldaw.

Seisuforda Narwa wäerinnal, kus wõitlused taganema waenlasega täies hoos on, on praegu veel raste, ja sõjalises suhtes ka mitte soowitaw, hinnata.

Waenlase jõud meie wäerindadel.

I. Narwa wäerind. Sel wäerinnal on waenlase wäeosad, mis kahe diwiisi alla kuuluvad. Üks nendest diwiisistaapidest, nimelt 6-es, asub Wolostowitsa jaamas, kuna teise diwiisi — s. o. 19-da — staap Petrogradis asub. 6-da diwiisi alla kuuluvad wäeosad wõitlewad Narwa wäerinnal juba möödäläinud sügisest saadil, kuna aga 19-da diwiisi polgud, peale 168-da, mis ka juba waremalt siin oli, alles hiljuti siia toodud on. 6-da diwiisi alla läiwad järgmised polgud:

- 1) Punane rannalaitse polk.
- 2) 5-es Piirimalwe polk.
- 3) 4-as Eesti kommunistiline polk.
- 4) 50-es, 51-e ja 53-as kütipolgud.
- 5) Jamburi Raitsebataljon ja Dudowa Rõutogude bataljon.

6) 1-ne Punane ratsapolk.

19-da diwiisi alla kuuluvad järgmised polgud:

163-as, 166-es, 167-es, 168-as ja 174-as kütipolgud. 19-da kütidiwiisi staap asub Petrogradis, kust operatiivsoonide juhatamine lauge maa tõttu raskendatud. Sellisest pärast wõib arwata, et wäerinnal wõitlewad 19-da diwiisi wäeosad operatiivses mõttes 6-da diwiisi alla kuuluvad.

Wiimastel päewadel on waenlane Narwa wäerinnal meie pealetungimise tõttu rohkesti mehi ja sõjamoona ning warustust kaotanud, kuna uusi wägesid juure toodud ei ole. Nii wõib siis waenlase arwu Narwa wäerinnal praegu 7000 jalamehe ja 500 ratsamehe peale hinnata, kellel 115 kuulipildujat tarwitada on. Peale selle on waenlase siin veel kuni 20 rasket ja kuni 35 kergeid suurtükki, 5 soomusautot ja üks soomusrong olemas. — Peale selle on waenlase siin ka üks aerostaat.

II. Lõuna wäerind. Wäerind, mis Heinaste

alemi alt kuni Marienburi raudteeni ulatab, on 1-se Läti diwiisi hoolde antud. 1-se Läti diwiisi staap asub. Wõnna linnas ja tema juhatuse alla kuuluvad järgmised wäeosad:

1) 4-as, 6-es, 7-es, 8-as, 9-as, 11-es, 13-es, 14-es, 21-ne ja 16-es Läti kütipolgud.

2) 12-es, 48-as ja 49-as Wene kütipolgud.

3) Wolmari Wabatahlikkude bataljon ja Partisaanide salk.

4) Petrograbi ratsapolgu osad.

5) 7-da ratsapolgu osad.

6) 2-ne Läti ratsadiwiisjon.

7) Läti lendurite rühm.

Marienburi raudteest üle Pihkwa kuni Dudowa linnani asuvad 10. ja 11. diwiiside wäeosad. 10. diwiis wõitles meie lõunawäerinnal ka juba sõja algusest saadil, kuna aga 11. diwiis alles hiljemalt siia on toodud ja nimelt siis, kui waenlane Wõru peale tungima hakkas ja Walga-Pihkwa raudteed meie käe ära kistuda tahtis. 10. diwiisi staap asub Pihkwas, 11-da diwiisi staap — Marienburis. Sel wäerinnal asuvad ka Eesti kommunistilised wäeosad, mis „Eesti armeesse“ on ühendatud. Sel armeel on kõigest üks diwiis, mis 6 polgust koos seisab Eesti armee ülem on wenelane Wasiljew ja tema staabi ülem Korf. Armeel staap asub Luga linnas. Eesti diwiisi ülem on Riti ja wõib arwata, et tema asukoht praegu Pihkwa on. Siin wõitlewad praegu järgmised wäeosad:

1) 1., 2., 3., 5 ja 6. Eesti kommunistilised polgud.

2) 1., 3., 5., 7., 8., 9., 83., 84., 85., 86., 87., 91., 92., 93., 95., 96., 97. ja 165. kütipolgud.

3) 1. Petrograbi ratsapolgu osad.

4) 6. ratsapolgu osad.

5) 1. Eesti kommunistiline ratsapolk.

Peale nende wäeosade on waenlane Marienburi Wõru sihile ühe löögisalgaga asutanud ja selleks sinna oma kõige paremad jõud ja nimelt sõjakoolide õpilased toonud. Selle löögisalgaga koosseis on järgmine:

1) 1. Rõutogude ratsawäe kurfus ja Nikolawewi sõjaväe kool;

2) Rõutogude jalawäe kurfus;

3) 1. Pawlowi sõjaväe kool;

4) 1. Rõutogude suurtükiväe kurfus;

5) 1. Mihailowi sõjaväe kool;

6) 1. Rõutogude kuulipildurite kurfus ja Rõutogude sapöõride kurfus.

Waenlaste arw kogu lõunawäerinnal oleks järgmine: jalawäge 23.500 tüktu, ratsawäge 1200 mööla, kuulipildujaid 850 tükti, kergeid suurtükki 80 tükti, rasteid suurtükki 32 tükti, soomusautosid 12 tükti ja soomusrongisid 5 tükti 12 suurtükiga ja 65 kuulipildujaga.

Rahwuse järele jagunewad waenlase polgud järgmiselt:

Eesti polkused — 6.

Läti polkused — 10.

Wene polkused — 34.

Üks ettepanek enamlase likwideerimiseks.

„Times'is“ kirjutab teegi wenesöbraline autor järgmiselt:

Meie peame leidma abinõu, millega enamlast wõita, abinõu, mis ei nõuaks meilt rohkeid eluohwrid ja mis meile maksma ei läheks määramatuid summasid.

Tuleb leida tee, mis kõrvaldaks neid halbu tagajärgi, mis olla võiks suureviisilisel toime pandud väljamaa vahelesegamisel. Kui meie üles laskime dige teguviisi, kuidas enamlastega ümber käia, et suuri rahvahulkasid Venemaal, — kes südames enamluswaenulised, — meie sõpradeks teha, peaks küll iga tõsine Venemaa tundja ja sõber selle tarvitusele võimise poolt olema. Säärast võimalust ei tohiks enam mõnitada, kui „väga lihtsat abinõu“, ega pikkelauaks kha Briti alamtojas.

Diglane olles peab tunnustama, et Venemaal ettevõetud sõjalistude lõpusiht on ikka olnud Peterburi ja Moskva okupeerimine. Peterburg ja Moskva — need on selle mao kassilpea, mida me bolschemismiks (enamlasteks) nimetame. Dieks rumalus arvata, et me sellega madu surmame, kui ta saba peale astume. See oleks ainult õnnetuse väljakujumine.

Et bolschemismi hävitada, võiksime sõjaväge nitsama hästi Honolulu saata, kui Walgemere äärde. Honolulu on vähemalt hea kliima. Uhe sõnaga — enamlus tuleb surmata Peterburis ja Moskvas, ning enne tulewad tabada enamluse juhid, kui ei võimalikult saab taudile terwel maal lõppu teha.

Mis annab meile diguse just Peterburit ja Moskva enamluse maspeaks nimetada? Nimelt see, et peaaegu kõik paberiraha, mille najal enamlased maad valitsemad ja mis nende juhte üles kihutab oma senist poliitikat jatkama, trükitakse kahes linnas — umbes 60% Peterburis ja kõige vähem 30% Moskvas.

Edasi, kaardi peale maadates näeme, et kõige kohasem lähenemistee Peterburile on Balti mere poolt ja kõige lühem ja kergem tee nimelt Soomemaa kaudu, mille piir Venemaa pealinnast ainult umbes 80 penikoorma kaugusel. Soomemaa on Peterburi võti ja Peterburi oma lorda on Moskva võti.

Selle väite geograafilise diguse kohta ei tohiks olla kahte arvamist.

Asja peatüsimus seisab nüüd selles, kas on võimalik Soomes eneset leida kohast baasi sõjalise tegewuse jaoks. Mees, kelle ümber terve enamlusvastane liikumine koondunud, on kindral Judenitsch, endine Kaukasia fronti ülemjuhtaja, kes 1916 a. Erserumi ära võitis, kindral, kelle kuulsus wenelaste hulgas väga kõrgel.

Kindral Judenitsch on suureandeline sõjamees ja ta tõendab, et ta Petrogradi igal ajal ära võtta võib, kui ta seda aga tahab. Täpselt, kes teda lähemalt tunneb, peab tunnustama, et see mees ei liialda ja midagi ei luba, mida ta läbi viia ei suuda. Tema isiklike teadete järele otjustades on väga tõenäolilik, et ta oma sõna pidada võib, ja kui meie temale annaksime ühe osagi sellest abist, mis meie praegu oleme sunnitud andma oma vägedele põhjas ja lõunas, oleks tema lubamine kahetõelisel kindel.

Asjaolu, mis kindral Judenitschit praegu takistab oma lubamist täide saatmast on see, et tal praegusel korral võimata oleks Peterburi toita, kui ta ka selle oma alla võtaks. On oke hästi asi, et liitlased siimaani ei ole sõندانud kindral Judenitschile tagaist anda selleks, et temale tarvilik hulk toidumoonu antasse, kui ta Peterburi ära võtab. Vähemalt Inglismaa poolt ei osta ma muud põhjust leida, kui et Inglise mõjuvad riigimehed pole küllalt tundma õppinud kindral Judenitschit tegewust. Ainult Inglise asemel, kes praegusel ajal kindral Judenitschiga lähemas läbikäimises viibib, on Helsingi Briti konsul hr. Bell, kes müüdugi enam soomlaste poole hoiab ja Soomemaa asjadega tegemist teeb. Soomlaste juures on ta suurel lugu-

pidamises, kuid wenelaste hulgas tuntasse teda vähe. Selle tagajärg on, et inglaste poolt vähe rõhku pannakse enamlastevastase liikumise peale tähendatud maal.

Ei ole sugugi liialdatud nõudmine, et kindral Judenitschit meil vähemalt kuulda võetaks ja et tema juure saadetakse meie poolt täielikute volitustega varustatud esitaja, kes lubadusi võiks anda niikasti toidumoonu ja sõjalise varustuse kui ta tarbetorral rahalise abi muretsemise asjus. Erialselt ei oleks meil tarvis muud teha, kui otsekohe kindral Judenitschit tarvitada anda võrdlemisi väike hulk toidumoonu, mis meie temale nüüdki, ainult Soome võimude kaudu, anname, ja mis meie kogu väljaminekuga võrreldes küll on. Suuremal mõõdul tuleks abi alles siis anda, kui Judenitsch oma lubaduse täitnud, s. a. kui ta on Peterburi ära võtnud. Selle läbi võidakse aga Inglismaa kõitide haritud wenelaste lugupidamise, kelle hulk väga suur on ringkondes, kus Judenitschit mõju makkew.

Soomes on Judenitschil 15,000 ja Rootsis 19,000 poolehoidjat ja need on inimesed, kes selleks kõige kohasemad, et Venemaa poliitilises ja majanduslikes ülesheitamises juhtivat osa etendada. On teada, et meie sõjaministeriumi ülestutse wabatahtlikkude asjus Venemaa on leidnud elamat vastustõla. Balti mere maad on ainukene dige koht, kuhu neid wabatahtlikka saata tuleks.

Kõige täielikumate teadete najal, mis võimalik saada, võin tõendada, et kui nimetatud maadele ilmeks suurem Inglise sõjavägi tugewa laewastiku saatel, siis oleks võimalik Peterburi ilma ühegi pauguta ära võtta.

Ei ole soovitatav Judenitschit küsituses olemaid sõjalisi jõude lähemalt kõne alla võtta, kuid ilma et tema asjale kahju teeksime, võime ütelda, et peale nende vägede, mis praegu tema käsutuses, on Judenitsch kogu Venemaal juure ja alaliselt kaswama enamlusvastalise liikumise keskpunktiks. Päew, millal kindral Judenitsch liitlaste eelpool tähendatud abiga võiks oma lippu kõrgel hoides Peterburi sisse marsjida, tähendaks enamlusvastalise liikumise kaswamist kümnetõeliseks. Arusaadaw on, et sifemise enamlusvastalise liikumise ühendamine oleks tõsiselt ähwarduslike bolschemismile ja Judenitschile kõige juurema tähtsusega.

Näitusel on terve raudteede võrk, transport, wabrikud ja tähtsamad erialad sõjaväe staapides haritlaste käes, sest ka enamlased on hakanud aru saama, et wõimata ja harimata jõud töw juhtimisega toime ei saa. Tähendab, terve administratiivne apparat on olluse käes, kes enamluse wastu waenuline, kes esimesele tõsissele wastuhakkamisele oma poolehoidmist avaldaks. Sellest järene, et sel päewal kui kindral Judenitsch pealetungimist algab, enamlus suurel mõõdul paraliseeritud saaks.

Kõik see näitab, et võti enamluse küsimuse lahendamiseks mitte niikord liitlaste sõjalises vahelesegamises ei seis, kui abis, mis enamlusvastast liikumist diges kohas toetaks. Ja niisuguseks abiks oleks elutarbainete saatmine enamlusvastaste poolt okupeeritud maadele. See võtaks enamlastelt ühiklasi abinõu Venemaa alamaid rahwakihte oma ridadesse meelitada.

Segateated.

Widusõel Cesti saatkonnas Londonis.

„Times“ kirjutab oma 11. aprilli numbris:

Inglise delegatsioonid ja Inglise ajakirjanduse esitajatel olid läbirääkimised pidusöögi ajal Eesti delegatsioonis eila õhtu. Eesti esitaja, professor A. Piip, tuletas meele, et see oli just aasta tagasi, kui Eesti väike saattõnd Aberdeen'is Inglise pinnale astus selle otstarbega ja palwega, et liitlased tunnustaksid Eesti Maapäewa ja aitaksid eestlastel wabastada nende kodumaad sakslaste käest, kes teda siis okkupeerisid. Üks aasta on mööda läinud, ja eestlased on Inglise laewastiku ja warustuse abil oma eesmärgi kätte jäänud: neile on lorida läinud oma kodumaad enamlastest wabastada.

Herra C. M. Howard, wastates toosti peale Inglismaa termisels, ütles, et sel ajal kui eestlaste palwed kõlde teiste uute riikide palwete seas, kes Europas sündinud ja wõitlewad oma olemise eest, on olnud kõige tagasihoidlikumad, on nemad, eestlased, fiiski oma eesmärgile jõudnud oma enese jõupingutuste tõttu peaaegu täiä ilma välispoolse abiä. Nende teguwis oli imestamise wäärä.

Hr. Puhl kinnitas, et kuni uue lõituseni oleneb Eesti olemasolu täiä nendest toilusainetest, mis liitlased saawad meile saatma.

Aunuse wabaduswõitlus.

Wäike Aunus Lõuna-Karjalas on enamlaste hirmuwalituse wastu üles tõusnud. Mitmes wõitluses on tal lorida läinud enamlasti lüüä. „Eetur“ teatab selle kohta järgmisä:

Aunuse wabaduswõitlus edeneb jõubsasti. Käsitäes aunukslastega töötawad Soome wabatahtlikud. Mõne päewa jooksul on nad enamlastelt palju külastid ära wõtnud. Aunuse wabaduseliikumine laguneb külasti külaste laiali. Ägedamalt panid enamlasted Witete küla kirikus wastu, kuid ägeda wõitluse järele, mis enamlastele isearanis häwitaw oli, wõtsid walged wäed selle ära. Enamlased olid kirikusse kuulipildujad pannud ja kiriku wäljastpoolt lastewalliga ümber piiranud. Walged wäed wõtsid Aunuse (Olonetä) linna ära ja on sealt tüki maad edasi läinud. Linna ärawõtmisel on palju enamlasti hukka saanud. Soome wabatahtlikkude abil on Lääne-Aunus enamlastest wabastatud. Lõbeinoje Poole linn on ära wõdetud. Lõbeinoje Poole ärawõtmisega on enamlastelt Murmani tee iartwitamise wõimalus wõdetud.

Teine Soome Karjala sõjawäe salk läheb Petroskist Aunuse pealinna poole; see sõjawäesalk on Wieljärwel. Enamlaste wägedes on ka Soome punaseid ja lätlasti. Waenlase wastupanek on wisam olnud kui loota wõidi. Punaseid armatakse Petroskis ja Äänisjärwe lääneläbal 3000—4000 meest olewat. Need sõjawäed on sellepärast sinna kogutud, et inglased puhastades Jda-Karjalat on enamlaste salgad lõuna poole tõrjunud. Inglased on nüüd Paadenis; nad on tatistanud enamlasti Aunusesse sissetungimises. Petroskist toganewad enamlasted wist Äänisjärwe randa mööda lõunasse.

Aunuse wabaduseliikumist juhivad soomlased, nagu „Politikeniile“ Helsingist teatatakse. Soome wabatahtlikkude juhatajaks on meile hästi tuttaw major Ekström.

Hilisemad teated jutustawad järgmisä: Soome wabatahtlikud sõdiwad mehijelt, ütsikud osad täidawad oma kohuseid täpipealt. Seni ulatawad kaotused 200 meheni; waenlase kaotused on kaugelt suuremad, mida sellega seletada wõib, et wõitlusewiisid lastu lähewad. Soomlased wõidelda jäägrite juhatusel, sakslaste wiisi kaotawad mehi wähe, kuna enamlasted wenelaste wiisi

mehi mõttetult tulles saadawad ja niitwiisi suuri kaotusi kannawad.

Soome wabatahtlikkade ei wõta ainult aunukslaste, waid ka wenelaste waimustatult wastu, sõjamehi sõdetakse ja joodetakse kõige paremal wiisil.

Teisiti ei wõdigi asjaolud ega meeoleolu seal olla, kus punased aasta jooksul rahwalt kõik ära rööwinud on. Jääranis tõstis rahwa seas waenulikkude meeoleolu sunduslik mobilisatsioon.

„Hels. San“ 10. mail. Nagu teatatakse, on punaste juht Rahja 300 mehega 8. mail Aunuse peale tormi jooksnud, kuid weriselt tagasi löödnud. Rahja wäesalgast on 250 langenud, Rahja ise on 50 mehega põgenema peasenud, Aunuse ärawõtmise järele on walgetaartlased puhtanud. Kuid nad on fiiski mõnõ wõrra linnast lõuna poole edasi läinud. Põhja wäerinnal on walgetaartlased peaeegu Petroski juure jõudnud, kuid pealetungimist linna peale ei ole meel ette wõdetud.

Wõitlused Jda-Wenemaal.

Dawas'ele telegrafeeriti Dmskist 4. mail: Põtschati peaforter teatab 26. aprillil. Bermi raudtee ääres jatkatakse edasitungimist energiliselt. Kaama jõel said meie wäed 16 aurulaewa ning 45 paati saagiks. Tschkendi joonel wõtsid Siberi wäed Atlubinski ära, miska enamlaste taganemine Drenburist Tschkenti on katkendatud.

Ingerlased põgenewad Soome.

S. T. T. Teatatakse 11. mail: Täna tuli üle Soome piiri 7 ingerlast, kes enamlaste eest end metsadesse ära peites üle piiri peajesid. Need põgenenud teatasid, et Ingerimaalt pea suuremaid põgenenud salku Soome tulla. Põgenenud kõnelewad, et reisirijate liikumine Peterburist Soome piirile täiesti on katkendatud. Reisirubasid on wõimata saada.

Enamlased kogutud Soome piirile wäge.

„Uusi Suomi“, 11. mail. Wenelased hakkasid wiimasel päewal Soome piirilt Wene punataartlasti ära wiima ja nende esemele Soome punataartlasti tooma. Enamlased wõtawad igalt poolt pantwangisid, niihästi mehi kui ka naisi. Pantwangid saadetakse Kresti wangimajasse. Paljud pantwangid on ära põgenenud.

Soome piirile kogutud punataartlaste hu'gas on ka sõjameeste riides naisi. Enamlased on ka sõjawälja piilurite hulka suurendanud.

Galleri wägi.

Partiisist teatatakse Warschawi, et kindral Galleri wäeosad merd mööda Poolamaale saadetakse. Maale tulemise paik ei ole weel teada, aga armatakse, et see Riias sünnib. Enamlaste ja Saksa sõjawägede kokkupuntumine ning ühinemine tahetatakse selle kiitu abil wõimataks teha.

Wastutaw toimetaja: kindralstaabi alamkolonniel Rind.
Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

Trükimusta

on müüa naela- ja punda wiisi Sõjawäe trükitoja Ülema juures, Bagari uul. nr. 1, Tallinnas.